

Flower power

EU:s miljömärke med den karakteristiska blomsymbolen är ett enkelt sätt att hjälpa konsumenterna att göra miljövänliga val av produkter och tjänster, från tvättmedel till campingplatser.

För att få märkas med miljömärket måste produkterna uppfylla ett antal strikta miljökriterier. Systemet har utvidgats sedan det infördes 1992 och omfattar nu 26 produktgrupper, bl.a. textilier, färger, papper, tvättmedel, hushållsapparater och tjänster som turistboende.

I det omarbetade systemet kommer ökad tonvikt att läggas vid de produkter och tjänster som har störst miljöpåverkan och störst potential för förbättring. Dessutom kommer byråkratin att minskas och kriterierna att förenklas, så att antalet produktgrupper som omfattas av märkningen kan öka.

Mer information:

http://ec.europa.eu/environment/eussd/escp_en.htm

<http://www.eea.europa.eu/themes/households/eea-activities>

<http://esa.un.org/marrakechprocess/>

Eftersom det tar lång tid innan storskaliga investeringar i industriproduktion betalar sig behöver företagen finansiellt stöd och en stabil rättslig ram för att kunna investera i effektivare processer.

Ett sätt för företagen att förbättra sin effektivitet är genom införande av miljöledningssystem som Emas (EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning), ett frivilligt system som hjälper företagen att optimera sina produktionsprocesser och effektivisera sitt resursutnyttjande. Europeiska kommissionen ser över systemet för att göra det attraktivare för företagen, särskilt de små och medelstora, genom att minska kostnader och administration.

Marknaden för miljöindustri växer snabbt. EU vill främja tillväxten inom miljöindustrin genom att skapa gynnsammare lagstiftning och utnyttja informations- och kommunikationsteknikens (IKT) potential för ökad hållbarhet.

Den globala dimensionen

Faktum 5: Om dagens konsumtionsmönster fortsätter beräknas det globala resursutnyttjandet fördubblas inom 20 år

Mängden konsumentvaror och industriråvaror som importeras till Europa har ökat betydligt på senare år.

Material utvinns och bearbetas i andra delar av världen och transporteras sedan till europeiska länder – med negativ miljöpåverkan som följd. Ofta sker produktionen i utvecklingsländer, som är de som är sämst rustade att hantera det ökande trycket på miljön.

Många av producentländerna, t.ex. Kina, växer också snabbt, både ekonomiskt och sett till befolkningsstorlek. När välståndet ökar i dessa länder ökar också deras efterfrågan på resurser och energi. Om de fortsätter att anamma västvärldens etablerade konsumtionsmönster kommer trycket på miljön att öka ännu mer dramatiskt.

EU arbetar för att främja goda lösningar internationellt genom att uppmanra hållbarare konsumtion och produktion som en del av FN:s tioåriga ramprogram för hållbar produktion och konsumtion (känt som Marrakechprocessen).

Som ett led i de pågående klimatförhandlingarna kommer Europeiska kommissionen att främja internationella överenskommelser om begränsning av koldioxidutsläppen i enskilda industrisektorer. Dessutom kommer man inom ramen för handelspolitiken och näringslivsdialogen att göra ansträngningar för att avskaffa tullar på koldioxidsnål teknik och miljövänliga produkter och tjänster.

Hållbar konsumtion och produktion – en utmaning för oss alla

- Vårt sätt att producera, använda och göra oss av med varor är ohållbart och innebär att vi snabbt gör slut på jordens naturresurser.
- Vår livskvalitet, vårt välstånd och vår ekonomiska tillväxt är beroende av att vi lever inom ekologiska gränser.
- EU strävar efter hållbar utveckling, tillväxt och sysselsättning. För att åstadkomma det måste vi främja bättre produkter, effektivare produktionsmetoder och bättre konsumtionsmönster.
- Regeringar, företag och enskilda medborgare måste agera för att skapa hållbarare samhällen.
- Den moderna ekonomins globala karaktär kräver en politik som också tar hänsyn till hur vår europeiska livsstil påverkar andra delar av världen.

Göra mer med mindre

Faktum 1: Om människor i övriga världen hade samma livsstil som européerna skulle det behövas två och ett halvt jordklots resurser för att försörja oss alla

Europa har haft unika välbefinningsnivåer de senaste åren: fler arbetstillfällen, stabila ekonomier, låg arbetslöshet och hög produktivitet. Men en sund miljö är en förutsättning för att ekonomin ska kunna behålla sin styrka och konkurrenskraft. Fortsatt ekonomisk tillväxt, livsstilsförändringar och ökad teknikanvändning har lett till ständigt ökande efterfrågan på produkter och tjänster. Den enkla sanningen är att vår ineffektiva användning av natur- och energitillgångar gör att vi producerar mer avfall än vi kan återvinna som en användbar resurs och att vi därmed bidrar till klimatförändringen.

De senaste årtiondena har framsteg gjorts när det gäller att ta itu med konsumtionens och produktionens miljöpåverkan: luftkvaliteten har förbättrats, avfall och industriföroreningar kontrolleras bättre, produkterna är effektivare och konsumenterna får bättre information. Detta är steg i rätt riktning, men mer drastiska åtgärder krävs för att hantera enorma miljöutmaningar såsom klimatförändring och den snabba förlusten av naturresurser och biologisk mångfald.

Metoderna för att utvinna naturresurser och för att tillverka, distribuera, använda och göra sig av med produkter måste förändras i grunden. Åtgärder behövs på alla samhällsnivåer – från den enskilda individen liksom från företag och hela vägen till centrala och lokala myndigheter – för att vända dagens trender och leva inom ekologiska gränser.

EU och dess medlemsstater har insett att en övergång till hållbarare ekonomier och livsstilar är nödvändig. Europeiska kommissionen lanserade i juli 2008 en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion samt för en hållbar industripolitik, som bygger på och förstärker den befintliga politiken och innehåller nya åtgärder och insatser. I handlingsplanen föreslås en dynamisk ram för att förbättra produkternas energi- och miljöprestanda, skapa efterfrågan på bättre produkter och hjälpa konsumenterna att göra bättre val. Åtgärderna gäller bl.a. ambitiösa produktstandarder för ekodesign, miljöanpassad upphandling, miljömärkning och miljöinnovation. Det handlar om att åstadkomma bättre produkter, smartare konsumtion, resurssnålare produktion och globala marknader för hållbara produkter.

Bättre produkter

Faktum 2: Energiförbrukningen i EU kommer sannolikt att öka med 9 procent mellan 2005 och 2020

De produkter vi köper och använder varje dag påverkar miljön i stor utsträckning; det gäller allt från de råvaror som förbrukas vid produktionen till den energi som behövs för att använda dem och det avfall de ger upphov till när de inte längre används.

Om det moderna samhället ska bli långsiktigt hållbart måste de produkter som ger minst miljöpåverkan bli vedertagen standard i alla sektorer. Ett viktigt första steg är gradvis utfasning av produkter som använder alltför mycket energi eller vatten eller som innehåller farliga material. Genom att ta itu med miljöaspekterna av produktutformning har man lyckats förbjuda kylskåp och aerosoler som innehåller ozonnedbrytande kemikalier, t.ex. CFC, och minska användningen av flyktiga organiska föreningar (VOC) i färger och lösningsmedel. Direktivet om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (RoHS-direktivet), som syftar till att minimera miljöpåverkan av avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter, säkerställer att tillverkare inte använder material eller komponenter som innehåller ämnen som omfattas av begränsningar.

En produkts konstruktionsfas är avgörande. Nya minimiproduktstandarder måste utarbetas för att minska varors miljöpåverkan. Europeiska kommissionen planerar att utvidga de obligatoriska ekodesignkraven – som redan gäller för "energianvändande" produkter som hushållsapparater – till att även gälla "energirelaterade" produkter vars användning påverkar miljön, t.ex. fönster eller vattenförsörjningsanordningar. Miljöanpassad offentlig upphandling (se ruta) är ett sätt att öka efterfrågan på produkterna med bäst prestanda med hjälp av de offentliga myndigheternas stora köpkraft. Det kan ge viktiga signaler till marknaden, uppmuntra innovation och bana väg för ett stort genomslag på marknaden för hållbarare produkter.

© iStockphoto

Ansvariga konsumenter med en starkt ställning

Faktum 3: Hushållen i Europa bidrar i hög grad till miljöproblem som klimatförändring, luftförorening, vattenförorening, markanvändning och avfall

Även om miljömedvetenheten ökar tycker de flesta människor att det är svårt att sätta sina personliga konsumtionsvanor i samband med storskaliga problem som klimatförändring. För att dagens ohållbara trender ska kunna vändas måste konsumenterna vara välinformerade, ha en stark ställning och känna att deras insatser är viktiga.

Människor behöver tydligare och bättre information om vilka förändringar i deras konsumtionsvanor som får störst effekt. De måste få veta vilka produkter som har bäst prestanda, hur de används på effektivast möjliga sätt och vilket som är det renaste sättet att göra sig av med dem.

Ett antal märkningssystem har införts för att informera konsumenterna. Den europeiska miljömärkningen med blomsymbolen identifierar produkter med den bästa miljöprestandan i flera olika produktgrupper (se ruta). Systemet ses nu över för att göras attraktivare för företag och konsumenter.

Ett annat exempel är EU:s energimärkning, som hjälper konsumenterna att identifiera de energieffektivaste köksapparaterna och glödlamporna. Flera stora detaljhandelskedjor och tillverkare minskar redan sitt avfall genom att tillhandahålla miljöinformation på produkterna och sälja hållbarare produkter. Deras initiativ kommer att stärkas genom ett Europatäckande återförsäljarforum som syftar till att minska miljöpåverkan från återförsäljningssektorn och dess leveranskedja, främja hållbarare produkter och ge konsumenterna bättre information.

Resurssnålare produktion

Faktum 4: Vårt sätt att producera varor och effektiviteten hos de produkter vi använder har ett direkt samband med utmaningarna i fråga om klimatförändring och utnyttjande av naturresurser

I hela EU har politiken varit relativt framgångsrik när det gäller att göra industriproduktionen renare och främja effektivare processer, varvid föroreningarna och avfallet har minskat och återvinningen ökat. Mer måste dock göras för att främja idén om resurseffektivitet och föra fram den mest innovativa miljötekniken på bred front.

Åtgärder som gäller produkter

Design spelar en avgörande roll för produkters miljöprestanda genom hela deras livscykel. EU:s direktiv om ekodesign för energianvändande produkter (EuP-direktivet) ger en ram för fastställande av minimikrav för vardagsprodukter som står för en stor del av den totala energiförbrukningen. Just nu pågår bedömning av produkter som gatu-, kontors- och hembelysning, vattenkokare och tv-apparater. Kommissionen föreslår att dessa krav ska utvidgas till att gälla även energirelaterade produkter, så att man kan inrikta sig på prioriterade produktgrupper som vattenförbrukande apparater och byggnadsmaterial. Dessutom finns det ett antal märkningssystem på EU-nivå för att konsumenterna ska kunna identifiera de effektivaste produkterna, t.ex. när det gäller elektriska apparater. Dessa system kommer i framtiden att utvidgas till fler produkter och miljöeffekter.

Miljöanpassad upphandling

De offentliga myndigheternas utgifter utgör omkring 16 procent av EU:s bruttonationalprodukt. Lagstiftningen gör att myndigheterna kan fastställa miljökriterier innan offentliga kontrakt tilldelas – så kallad "miljöanpassad offentlig upphandling". Miljöanpassad upphandling kan ge kostnadsbesparingar, både för de offentliga myndigheterna och för samhället som helhet. Vid sidan av de direkta miljövinsterna bidrar myndigheter som inför miljöanpassad upphandling till att stimulera marknaden för ekologiska produkter och miljövänlig teknik, särskilt inom sektorer som byggindustri, transport och kontorsutrustning. Europeiska kommissionen har inlett flera åtgärder för att främja ökad användning av miljöanpassad upphandling. Nya initiativ kommer att gälla gemensamma kriterier för miljöanpassad upphandling, fastställande av mål och ytterligare rättslig och praktisk vägledning. Fastställande av obligatoriska nivåer för miljöanpassad upphandling övervägs också för ett antal produkter inom ramen för handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion. Detta är något som kommer att vidareutvecklas.

© iStockphoto